

Prikaz i politološka analiza Stonewall pobuna

Zorić Cindrić, Leon

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:266320>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-16**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Preddiplomski sveučilišni studij politologije

Student: Leon Zorić Cindrić, IV. godina

ZAVRŠNI RAD

Prikaz i politološka analiza Stonewall pobuna

Mentor: doc. dr. sc. Marjeta Šinko

Sadržaj

Uvod	2
Politički kontekst i događaji	3
Politička klima 1950-ih i 1960-ih	4
Lavander Scare.....	4
Cooper Do-nuts i compton's cafeteria pobune.....	5
Stonewall pobune	7
Prvi dan pobuna – subota.....	7
Drugi do peti dan pobuna – nedjelja do srijede.....	8
Sylvia Rivera i Marsha P Johnston.....	11
Analiza i dugoročni utjecaj cjelokupnih Stonewall pobuna	12
Zaključak	15
Bibliografija	16

Uvod

Stonewall pobune¹ koje su se dogodile između 28. lipnja i 7. srpnja 1969. godine, označavaju ključni trenutak u LGBTQ+² povijesti, često se spominjući kao iskra koja je zapalila moderni pokret za prava LGBTQ+ zajednice. Esej ima za cilj analizirati političke implikacije Stonewall pobuna, istražujući kontekst u kojem su se dogodile, te neposredne i dugoročne političke reakcije. Struktura ovog rada biti će:

- Politički kontekst i događaji – Ukratko ću prikazati dvije najvažnije organizacije. Najznačajnije organizacije koje su djelovale u to vrijeme bile su Mattachine Society i Daughters of Bilitis. Ove grupe bile su među prvim organizacijama koje su se borile za prava LGBTQ+ zajednice, to jest tada zvanih homoseksualaca u Sjedinjenim Američkim Državama. Ukratko ću prikazati i analizirati glavne događaje koji su obilježili politički i društveni život LGBTQ+ osoba prije Stonewalla .
- Politička klima 1950-ih i 1960-ih – Prikazati ću političku klimu prije Stonewalla. Počevši od Lavander Scare cilj mi je prikazati i analizirati politički kontekst koji je doveo do prvih manjih pobuna, te prikazati manje pobune koje su naposljetku dovele do Stonewalla.
- Stonewall pobune – Prikazati ću dnevni tijek događaja Stonewall pobuna, te ću prikazati i analizirati neka od svjedočanstava i kasnijih razmišljanja sudionika pobuna.
- Analiza i dugoročni utjecaj cjelokupnih Stonewall pobuna – Analizirati ću indirektne i direktne političke i društvene posljedice Stonewalla.
- Zaključak – Sažeti ću ključne argumente eseja, te dati osobno mišljenje o Stonewall pobunama i događajima koji ih okružuju.

¹ Pobuna se ovdje koristi definirana kao: „uznemirivanje javnosti koje uključuje... nasilni čin ili djela jedne ili više osoba koje su dio skupa od tri ili više osoba, a taj čin ili djela predstavljaju jasnu i prisutnu opasnost ili će rezultirati oštećenjem ili ozljedom vlasništva drugih osoba ili ozljedom drugih osoba” (Zakon o federalnim mjerama protiv pobuna, 1968). S obzirom da su svi skupovi koji se opisuju u ovom radu bili nasilni biti će deklarirani kao pobune.

² Akronim koji ću koristiti kroz cijeli esej. Akronim znači osobe lezbijske orijentacije, biseksualne osobe, transrodne osobe i queer osobe. Plus se u ovom slučaju koristi kako se pripadnici niti jedne seksualne ili rodne manjine ne bi osjećali izopćenima iz pokreta.

Politički kontekst i događaji

Prije Stonewalla, LGBTQ+ aktivizam bio je ograničen i uglavnom na marginama društvenih pokreta. Prije Stonewalla postojalo je na desetke organizacija i publikacija koje su se bavile pravima LGBTQ+ osoba. Osnovana 1950. godine, Mattachine Society bila je jedna od prvih homoseksualnih organizacija u Sjedinjenim Američkim Državama. Harry Hay koji je osnovao organizaciju u jednom intervjuu objasnio je ime organizacije. Organizacija je ime dobila po grupi zabavljača u srednjovjekovnoj Francuskoj zvanih „Société Mattachine“. Nastupali su i plesali pod maskama, nikada ih ne skidajući tijekom nastupa. Nekada su ti nastupi bili simbol pobune seljaštva ili radničke klase protiv loših uvjeta života. To je ime odabrao zato što ga je asocijalo na marginalizaciju homoseksualaca, te „masking“ (maskiranje seksualnosti ili neurazličitosti) koji moraju raditi kako bi bili sudionici u društvu (Katz, 1976: 26). Organizacija je bila poznata po svom tajnovitom radu i konzervativnijem pristupu u borbi za prava homoseksualaca. Članovi Mattachine Societyja vjerovali su da će postizanje ravnopravnosti biti moguće kroz integraciju u „mainstream“ društvo i prilagodbu njegovim normama. Ovaj pristup bio je pragmatičan, ali su ga mnogi LGBTQ+ aktivisti smatrali previše konzervativnim i neadekvatnim za stvaranje stvarnih promjena. U sljedećem djelu više će analizirati političku klimu 50-ih i 60-ih godina, te prikazati beneficije i nedostatke asimilacijskih politika. Daughters of Bilitis (DOB) osnovana je 1955. godine kao prva organizacija za prava lezbijka u Sjedinjenim Američkim Državama. Ime je dobila prema izmišljenom liku iz djela francuskog pjesnika Pierre Louÿs-a „The Song of Bilitis“. Poput Mattachine Societyja, DOB je imala konzervativniji pristup i fokusirala se na pružanje podrške i resursa za lezbijke. Organizacija je izdavala časopis „The Ladder“, koji je bio jedan od prvih časopisa namijenjenih lezbijskoj publici.

Politička klima 1950-ih i 1960-ih

Politička klima 1950-ih i 1960-ih bila je izrazito neprijateljska prema LGBTQ+ osobama. Razdoblje makartizma i „Lavender Scare“³ dovelo je do široko rasprostranjene diskriminacije i progona homoseksualaca. Tijekom "Lavender Scare" mnogi su homoseksualci⁴ bili otpušteni iz vladinih službi pod izgovorom da predstavljaju sigurnosni rizik.

Lavender Scare

Lavender Scare zapravo počinje već 1947. kada je Američki senat upozorio tajnika Sjedinjenih Američkih Država da komunistički homoseksualci:

„...iskorištavaju široko zapošljavanje priznatih homoseksualaca na visoko povjerljivim pozicijama za koje se povijesno zna da predstavljaju sigurnosni rizik.“ (Johnson, 2004: 21).

Već 1950. godine, Joseph Mcarthy kreće sa progonom homoseksualca iz državnog aparata, te je 91 homoseksualac bio otpušten zbog svoje seksualne orijentacije. Tri godine stvari su se odvijale prilično sporo, no predsjednik Dwight D. Eisenhower izdao je izvršnu uredbu „10450“ 27. travnja 1953. godine, a na snagu je stupila 27. svibnja 1953. godine. Uredbu se može sumirati na sljedeći način:

„Svako kriminalno, ozloglašeno, nepošteno, nemoralno ili notorno sramotno nedolično ponašanje, uobičajena prekomjerna uporaba opojnih sredstava, ovisnost o drogama ili seksualna izopačenost spadaju među kategorije koje diskvalificiraju nekoga za savezno zapošljavanje.“ (Izvršna uredba br. 10450, 1953)

Uredba je na nekoliko bitnih načina unazadila borbu za prava LGBTQ+ zajednice u SAD-u.

- 1) indirektno je podupirala mišljenje da su homoseksualne osobe promiskuitetnije od heteroseksualnih osoba, te da ih zbog toga komunisti uspješno vrbuju.
- 2) Homoseksualce nije bilo briga za SAD i za boljitak nacije, zbog toga su puno lakše odavali tajne informacije komunistima.
- 3) Homoseksualne osobe su simpatizeri komunista, te oni nisu pravi Amerikanci.

Uredba niti jednu od te tri stvari nije izričito prikazala, niti postoje ikakvi dokazi da su homoseksualne osobe koje su radile na visokim pozicijama unutar državnog aparata otkrivale

³ Lavender scare je naziv za moralnu paniku koja se dogodila u SAD-u 50-ih godina prošlog stoljeća. Homoseksualne osobe su u to vrijeme bile nepoželjne u društvu a pogotovo su bile nepoželjene kao radnici u državnim institucijama. Kako bi ih se maknulo sa pozicija unutar državnih institucija provedena je dezinformacijska kampanja u kojoj su homoseksualne osobe bile prikazane kao komunistički simpatizeri. Kampanja je bila uspješna zbog pojačanih tenzija SAD-a i SSSR-a za vrijeme hladnog rata, te je veliki broj homoseksualnih osoba izgubilo poslove u državnim institucijama. (Faderman, Timmons, 2006)

⁴ Do 1973. godine Američka Psihijatrijska Udruga(ADU) klasificirala homoseksualnost kao mentalnu bolest unutar DSM priručnika.

tajne komunističkim špijunima, no to nije bilo bitno. Nakon te uredbe racije na sve vrste objekate i društava za homoseksualne osobe povećale su se, te je društveni ostracizam postajao sve gori. Kao odgovor na te događaje dogodila su se dve manje pobune. Unatoč tome što prosvjedi nisu bili poznati široj javnosti toga vremena oni su bili iskra za kasniju Stonewall pobunu. Ta dva prosvjeda bili su Cooper Do-nuts pobuna i Compton cafeteria pobuna.

Cooper Do-nuts i compton's cafeteria pobune

Cooper Do-nuts pobuna neko vrijeme je bila urbana legenda, ni danas se ne znaju sve informacije o prosvjedu, međutim neki povjesničari tvrde da je Cooper Do-nuts prosvjed prvi prosvjed za LGBTQ+ prava u SAD-u. (Faderman, Timmons, 2006:2)

Policajci su u to vrijeme koristili ilegalne taktike kako bi obeshrabrili LGBTQ+ osobe, pogotovo transrodne osobe, zbog čega su neki gej barovi bili antogonistički nastrojeni prema transrodnim osoba i „cross-dressing osobama“⁵. Jedan od novih zakona u Los Angelesu zabranio je da rodna orijentacija ne odgovara spolu prikazanom na osobnoj iskaznici, a to se često koristilo za ciljanje i uhićenje transrodnih osoba ili cross-dressera. Gej aktivist i cross-dresser John Rechy u svojoj knjizi „City of Night“ objasnio je jednu od najčešćih ilegalnih taktika LAPD⁶ kako bi obeshrabrili transrodne osobe i cross-dressere:

„...staklenik je mjesto gdje te ispituju, uzimaju ti otiske prstiju, a da te ne pritvore: ilegalna taktika policajaca iz L.A.-a da te prestraše kako se ne bi motao oko (gej klubova)...” (Rechy, 1963: 94)

Iskra koja je započela prosvjed dogodila se (vjerojatno) 23. svibnja 1959. godine. Megan E. Sprigante ovako to obješnjava.

„Cooper's Donuts bilo je popularno okupljalište queer osoba. U svibnju 1959. godine policija je uhitila dva „hustlera“⁷, dvije drag queen i mladića koji je „crusao“⁸ druge LGBTQ+ osobe u kafiću. Kupci i ostali u okolici kafića već su bili bijesni zbog konstantnog policijskog uznemiravanja, te su se pobunili kao odgovor. Nekoliko njih je pretučeno i nekoliko uhićeno.” (Sprigante, 2007: 29)

Pobuna nije dugo trajala, ali ju je važno spomenuti pošto je jedna od prvih ako ne i prva pobuna za LGBTQ+ prava u SAD-u. Ova pobuna bila je uzrok prosvjedu u Compton's kafeteriji koji se nakon nekog vremena također pretvorio u pobunu.

Compton's Cafeteria prosvjed počeo je u kolovozu 1966. godine te je bio jedna od prvih prosvjeda protiv diskriminacije transrodnih osoba u SAD-u. Susan Stryker (Stryker, 2008) napisala je da se prosvjed pretvorio u pobunu nakon što je jedna transrodna osoba prolila vruću kavu po licu policajca. Susan Stryker (Stryker, 2005) tvrdi da je nakon toga u kafiću nastao opći

⁵ Cross-dressing – termin u engleskom jeziku koji označava osobe koje se odjevaju kao osobe sprotog spola

⁶ LAPD – policija Los Angelesa

⁷ Hustlers je kolokvijalni naziv za muške prostitutke na engleskom jeziku

⁸ Cruising je kolokvijalni naziv za hodanje ili vožnju po određenom prostoru u potrazi za seksualnim partnerima

kaos. Počeli su bacati stolove i stolice na policajce kao i tanjure, čaše i svo ostalo posuđe. Policajci su se povukli na ulicu i zatražili pojačanje nakon čega se nasilje još više proširilo. Nakon što je slijedeći dan uprava kafića odbila posluživati LGBTQ+ osobe, novi prozori su im razbijeni. Pobuna kao takva nije ostavila veliki povijesni utjecaj na šire društvo, ali je bila jedan od većih iskri za Stonewall.

Stonewall pobune

Stonewall pobune započele su u ranim satima 28. lipnja 1969. godine kada je policija upala u Stonewall Inn, gej bar u Greenwich Villageu u New Yorku. Godine policijskog i društvenog ugnjetavanja, racija, premlaćivanja, ilegalnih uhićenja i zakona koji su donešeni samo kako bi uništili živote LGBTQ+ osoba napokon su došli na naplatu, te su se LGBTQ+ osobe pobunile u većem broju. Počelo je kada je policija napravila raciju u Stonewall Inn baru pod izlikom da nisu imali dozvolu za točenje alkohola. Stonewall Inn doista nije imao dozvolu za točenje alkohola, međutim, bilo je opće poznato da je Stonewall Inn bar koji je bio pod vodstvom mafije. NYPD⁹ i talijanska mafija tada su imali dogovore. Mafija je podmitila policiju, a oni nisu dirali mafijaške objekte. LGBTQ+ osobe koje su bile u kafiću tijekom racije znali su da je racija i prijete da će zatvoriti kafić zbog nedostatka dozvole za točenje alkohola samo izlike kako bi se zastrašilo vlasnike kafića koji su bili prijateljski nastrojeni prema LGBTQ+ osobama.

Prvi dan pobuna – subota

Prema Carteru (2004), nakon što su tri policijska službenika u civilnoj odjeći ušla u Stonewall Inn bar tjeskoba gostiju bila je opipljiva u zraku. Mnogi od njih pokušali su potražiti prozore u kupaonicama i stražnjim sobama kroz koje bi mogli pobjeći. Policajac koji je bio na licu mjesta sjeća se da, iako nisu naišli na veliki otpor od gej i lezbijskih gostiju, naišli se na otpor od „transvestitskih“¹⁰ posjetitelja. Carter (2004) nastavlja govoreći da je policija uglavnom držala stvari pod kontrolom osim u par trenutaka kada su gosti bili verbalno agresivni prema policajcima. Iskra za nered dogodila se kada je, prema višestrukim izvorima očevidaca, policajac udario jednu lezbijku palicom po glavi nakon što je tražila da joj se olabave lisice. Grupa gostiju, koja je ostala na ulici nakon što su bili izbačeni iz bara, razbješnjena ovim nasiljem prema nedužnoj gošći odlučila je napasti policijski auto, no prije nego što su ju uspjeli spasiti policijski se auto brzo udaljio. To je još više razbješnilo goste, bijes je konačno proključao i prema Yatesu u Carteru (2004), jedan od gej gostiju, inače građevinski radnik, uzeo je labavi kamen koji je bio dio kaldrme i bacio ga sve do druge strane ulice, pri čemu je kamen udario u prtljažnik policijskog automobila i prestrašio policajca. Nakon tog incidenta policija je odlučila postaviti barikade na Christopher ulicu i pobune su zaista počele.

Nakon te pobune, koja se dogodila u subotu ujutro, vijest o pripremama za veću pobunu, koja će se dogoditi istog dana predvečer, brzo se proširila po svim LGBTQ+ kanalima.

⁹ NYPD – Policija New Yorka

¹⁰ Transvestit je arhaični naziv za transrodne osobe

Prolaznici su već u ranim večernjim satima mogli vidjeti različite natpise koji su bili napisani na daskama zabarikadiranih prozora. David Carter spominje nekoliko najpoznatijih slogana:

„Insp. Smyth nam je opljačkao: novac, džuboks, aparat za cigarete, telefone, sef, blagajnu i napojnice za dečke,” “ŽELE DA SE BORIMO ZA SVOJU DRŽAVU [ALI] SU NARUŠILI NAŠA PRAVA”, “GEJ PROHIBICIJA, KORUMPIRANŠ POLICAJCS HRANŠ MAFIJU. ”, “Kako inspektor Smythe može voziti auto od 15.000 dolara sa SVOJOM plaćom?”, “Podržite gej moć,” i “Legalizirajte gej barove i riješite problem.” (Carter, 2004:98).

Tijekom večeri skupljalo se sve više ljudi, a najveći broj ljudi došao je podržati pobunjenike između 22 sata i ponoći. Heteroseksualci, homoseksualci, marksisti, afro-amerikanci i hipiji skupili su se kao jedna grupa sa istim identitetom i ciljem u tom trenutku. Pobuna protiv bjelačkog heteronormativnog društvenog poretka. Tijekom noći transparenti i uzvici postajali su sve agresivniji, najpoznatiji je definitivno: „Christopher ulica pripada Gejevima“ (Carter, 2004:99). Zatvorenice ženskog zatvora u New Yorku koji je većinom bio popunjen latino i afro-američkim ženama, mnoge od njih lezbijske orijentacije, pridružile su se pobuni. Palile su toaletni papir i bacale ga kroz male prozore u ćelijama kao znak solidarnosti sa pobunjenicima. Te večeri Marsha Johnson, transrodna afro-američka žena skočila je na policijski auto i teškim predmetom smrskala stakla. Zbog tog događaja policija je zatražila pojačanje. Za nekih 40-ak minuta pojavila se interventna policija u opremi za razbijanje nereda. Gejavi i „butch“ lezbijske brzo su se povukli na zadnje crte obrane u strahu od fizičkog obračuna sa interventnom policijom. To se može vidjeti iz natpisa ispred Stonewall Inna: „BUTCHES GDJE STE SADA KADA VAS TREBAMO“ (Kohler u Carter, 2004:101). „Drag queens“, transrodne žene i transrodni muškarci bili su na prvim crtama obrane dok je većina cisrodnih LGBTQ+ ¹¹ osoba bilo u pozadini. To je važno spomenuti zato što je Stonewall prije svega bio predvođen transrodnim i queer „people of colour“. Ta tvrdnja je potkrpljena velikim brojem iskaza svjedoka koji su bili na prvoj crti obrane od policije tijekom Stonewalla.

„Bio je to zanimljiv novi pogled na prosvjede da su oni koji se obično opisuju kao "sissies" ili "swishes" pokazali najviše hrabrosti i razuma tijekom akcije... Najupečatljivija značajka pobune bila je da je vođena i većina sudionika su bili, „queens“, a ne „homoseksualci“. „Homoseksualci“ su sjedili i uzimali sve što im je sustav dao; "queens" nisu to htjele prihvatiti. „Butch“ osobe koji su bile okolo i koji su periferno sudjelovali u akciji ostali su uglavnom u drugom planu. „Queens“ su bile te koje su osvojile bodove i dokazale da više neće tolerirati uznemiravanja i zlostavljanja... Njihova hrabrost i odvažnost spasile su mnoge ljude od povrijeđenosti, a njihov smisao za humor i „tabor“ pomogli su zadržati publiku od toga da postanu zli ili previše nasilni.“ (Carter, 2004:102).

Negdje oko 2:30 sata ujutro policija je napokon uspjela osloboditi Christopher ulicu koju su pobunjenici potpuno zauzeli. Veliki broj pobunjenika bio je uhićen, ali to je pobunjenicima

¹¹ Cisrodne LGBTQ+ osobe kao pripadnike pokreta koji ne spadaju u transrodnu i plus kategoriju akronima.

samo pokazalo da se moraju nastaviti boriti za svoja prava. Sa uhićenjima završava prvi dan pobuna.

Drugi do peti dan pobuna – nedjelja do srijede

Nedjelja, ponedjeljak i utorak bili su tiši, policija je shvatila da treba poslati više policajaca na ulice jer pobunjenici neće stati dok ne dobiju barem neka od prava koja traže. Rodwell je ovako opisao „Zeitgeist“ LGBTQ+ populacije nakon subote:

„svakakvi ljudi [su se] okupljali kako bi razgovarali o tome što ćemo učiniti, jer su svi osjećali da nakon ovoga ništa više neće biti isto. Jednostavno smo znali. Siguran sam da je tamo bilo nekih ljudi koji su rekli: 'Oh, ne želim se miješati u ovo,' i pobjegli, ali za nas koji smo bili tamo - a bilo nas je na tisuće – osjetili smo da je to trenutak u povijesti. Posvuda je bilo mnogo vrlo živahnih razgovora. 'Što će se sada dogoditi? Što ćemo učiniti?'" (Rodwell u Carter, 2004:103).

Mattachine society, osjećajući društvenu promjenu i nered koji dolaze, odlučilo je izaći na ulice, te umjesto da podupiru pobunjenike oni su ih obeshrabrivali. Mattachine society nije htio demolirati tadašnji heteronormativan društveni poredak. Željeli su se asimilirati, pokazati da nisu drugačiji od heteroseksualaca. Mattachine society bilo je jedno od prvih „mainstream“ gej organizacija koji nisu priznavali trans-osobe. S druge strane homoseksualnog spektra Daughters of Bilitis, koja je bila jedna od prvih lezbijskih organizacija, isto tako nije priznavala transrodne osobe. Naravno, pobunjenici nisu poslušali Mattachine society, te su nastavili sa pobunom. Napetosti između pobunjenika i policije postajale su sve gore. (Carter, 2004)

„Muškarac, kojeg Leitsch opisuje kao „divlju 'fem' queen“, s petardom u rukama prišuljao se iza „stupa društva“ koji ništa nije sumnjao, zapalio eksploziv i ispustio ga među policajčeve noge.“ (Carter, 2004: 56)

„Eksplodiralo je i on je skočio u zrak skokom na kojem bi mu Villella pozavidjela, doskočivši na dio svoje anatomije koji je jedna queen nazvala 'stvaračem novca'. Ustao je vrišteći poput seljanke i zamahujući štapom. Kada je isti muškarac još jednom petardom gađao policajca, nastala je opća tučnjava u kojoj su okupljeni uspjeli ukrasti policajčevu značku s majice.“ (Leitsch u Carter, 2004:104).

Policija je postala sve agresivnija, te je uhapsila skoro svaku gej osobu koju su mogli uloviti. Međutim, pobunjenici su također postajali sve agresivniji i prema heteroseksualnim osobama koji su htjeli umiriti pobunjenike. Burke piše o svađi između liberalnog heteroseksualca i gej mladića:

„Dovraga ti kažeš! Ne impresioniraš me“, vikao je mladić. “Ti si heteroseksualac i moj si neprijatelj! Nemoj mi dati tu lažnu liberalnu glupost. Vi ste donijeli zakone. Nixonova tiha vojska! ” Dok su se promatrači smijali, mladić se nagnuo bliže starijem, mladićevo lice sada je bilo duboko crveno. “Sada ćemo ti vratiti!”“ (Burke u Carter, 2004: 104).

Iz potpuno druge perspektive na Stonewall pobunu tog utorka gleda slavni pjesnik Allen Ginsberg. Ginsberg je isto tako bio homoseksualne orijentacije i unatoč tome što je bio budist i zavjetovao se na pacifizam došao je podržati pobunjenike. Ljudi koji su tada bili skupljeni oko Stonewall Inna tvrde da je, kada su mu objasnili što se dogodilo u protekle dvije noći, bio vrlo entuzijastičan, te izjavio:

„Gej moć! Nije li to sjajno! Mi smo jedna od najvećih manjina u zemlji - deset posto, znate. Krajnje je vrijeme da učinimo nešto kako bismo se afirmirali.“ (Carter, 2004: 102).

Ginsberg je ostatak večeri proveo plešući u Stonewall Innu i razgovarajući sa ostalim sudionicima pobune. Ginsberg je u razgovoru sa Truscottom dao jednu od najpoznatijih izjava o Stonewallu u povijesti LGBTQ+ pokreta:

„Znaš, dečki su tamo bili tako lijepi - izgubili su onaj ranjeni izgled koji su svi pederi imali prije deset godina.“ (Carter, 2004:103). Ginsberg nikada nije objasnio tu izjavu. U svom najdužem intervjuu o Stonewall pobunama sa Allenom Youngom, Ginsberg je rekao sljedeće kada ga je Young pitao o toj izjavi:

„Nisam bio tamo na neredima. Čuo sam za to i iduće sam noći otišao do Stonewalla pokazati solidarnost. Tamo je bila gužva, a mjesto je bilo otvoreno. Pa sam rekao, najbolje što mogu učiniti je da uđem; najgore što se može dogoditi je da ću smiriti scenu. Neće ih napasti kad sam ja tamo. Samo ću započeti veliki Om. Nisam se povezao s nasilnim dijelom. Dio s đubretom sam mislio da je kučkast, nepotreban, histeričan. No, s druge strane, postojala je ta slika koju su svi htjeli napraviti da mogu prebiti policiju, što im je očito i uspjelo. Bilo je toliko smiješno kao slika da ju je bilo teško ne odobriti, iako je uključivalo malo nasilja.“ (Young u Carter, 2004:103).

Unatoč tome što Ginsberg nikada nije objasnio svoju izjavu, ona je važna iz dva razloga. Prvi je da su stariji homoseksualci većinom imali iskrivljenu sliku tadašnjeg LGBTQ+ društva i pokreta. Većinom nisu išli u gej klubove, te se nisu bavili direktnim uličnim aktivizmom. Mattachine society je jedna od takvih grupa homoseksualnih aktivista koji imaju taj „ranjeni izgled“. Nisu se borili za prava onako kako su se borila ova „djeca“, mlađe generacije homoseksualaca. Većina starijih homoseksualaca još uvijek su bili pod utjecajem opresivnog heteronormativnog društva i zbog toga razvili internaliziranu homofobiju. Zbog toga su svi imali taj ranjeni izgled. Sve što su htjeli je biti dio heteronormativnog društva, biti prihvaćeni, ali to naravno nije bilo moguće. Drugi razlog je još zanimljiviji. Stonewall je bio prva velika pobuna koja nije bila asimilacijskog karaktera. Mladim LGBTQ+ osobama bilo je dosta života u sistemu koji ne samo da ih ne razumije već ih želi sistematski uništiti, možda ne direktno, ali putem zabrane rada, posvajanja djece, sklapanjem braka, pa čak i seksualnih odnosa u privatnim prostorima kao što su kuće i stanovi. Aktivisti više nisu htjeli podupirati ideju „radi što god želiš u svoja četiri zida, ali drži se podalje od nas“. Željeli su pravu slobodu, istinska prava kao seksualna manjina. Nisu htjeli biti jednaki u heteronormativnom društvu jer je to društvo stvoreno kako bi ih ugnjetavalo. Htjeli su pokazati svoju posebnost, svoju drugost u opoziciji sa hetero osobama. Homoseksualne osobe uvijek su podupirali heteroseksualan identitet jer su bili primorani to učiniti. LGBTQ+ osobe su željele istu stvar. Željele su prihvaćanje i mogućnost da

pokažu svoj ponos zbog vlastitog seksualnog i rodnog identiteta na isti način kako su to heteronormativni ljudi radili stotinama godina. Nisu htjeli da ih društveni poredak tolerira, već da se društveni poredak promjeni do mjere gdje ih se ne bi trebalo samo tolerirati nego istinski slaviti. Ta agresivnost pokreta nastaviti će se i u zadnjem danu pobuna kada su one bile na vrhuncu ljutnje i nezadovoljstva.

U srijedu navečer pobune su se vratile punom snagom. Postojala su dva razloga za iznenadno vraćanje snage pobunjenika.

Prvi je bio prilično jednostavan po onome što piše Carter u srijedu navečer, *The Village Voice* istaknuo je Truscottova i Smithova izvješća o pobuni u Stonewallu. Na naslovnici su bili prikazani njihovi članci jedan do drugoga, popraćeni dvjema fotografijama Freda McDarraha: jedna fotografija prikazivala je neke od pobunjenika, a druga grafite na daskama obloženim prozorima Stonewall Inn-a. Iako su ti izvještaji mogli privući neke znatiželjne promatrače u Christopher Park, njihov primarni učinak bio je razljutiti gej zajednicu. Truscottov članak, iako općenito simpatičan i objektivan, uključivao je podrugljive i bezosjećajne fraze kao što su „mlohavi zglobovi“, „nedjeljne ludosti pедера“ i „gej navijačice“. Smithovo djelo, iako nešto manje uvredljivo, sadržavalo je pogrdne izraze kao što su „plešući pederi“ i „lezbača“. Čitatelji su, međutim, oba članka doživjeli jednako uvredljivima. Članci su naglašavali ženstveno ponašanje među gomilom i ignorirali hrabrost konvencionalno muževnijih gej muškaraca. Jedina spomenuta žena bila je lezbijka koja se opire uhićenju, a autori oba članka opisali su je izrazom „lezbača“. Edmund White je sugerirao da je ton autora imao za cilj uvjeriti čitatelje u njihovu heteroseksualnost. Izvještavanje *Voicea* ne samo da je razbjesnilo gej zajednicu, već je gotovo dovelo do uništenja novina. Grupa homoseksualaca razmišljala je o podmetanju požara u uredu *The Voicea* te noći, potaknuta nedavnim izvješćima i poviješću lista o omalovažavanju homoseksualaca i lezbijki. (Carter, 2004: 106).

Drugi razlog bio je zanimljiviji. Ljevičari iz svih mogućih pokreta počeli su se skupljati kako bi pružili podršku LGBTQ+ pobunjenicima, ali isto tako kako bi uzeli djelić platforme pobune za svoje političke ciljeve. Konzervativniji LGBTQ+ aktivisti nisu bili sretni zbog toga jer su smatrali da grupe kao Marksisti, Crne Pantere itd. uzimaju njihovu platformu za socijalne i ekonomske ciljeve sa kojima se oni ne slažu kao politički konzervativni. David Carter, koji je bio sretan što su se pojavile različite progresivne grupe, ovako je objasnio događaje nakon što su došle različite ljevičarske grupe:

„Pobuna više nije pripadala djeci¹². To je bilo vrlo očito. Dakle, da, postojala je razlika u sastavu. Bilo je više ljudi koji su se bunili i nije ih bilo lako kategorizirati, a mnogo toga imalo je veze s ljudima koji su došli iz drugih područja. „Straight“ pokret snažno je ušao te noći kao podrška. Pretpostavljam da je to bilo kao podrška. Oni su to, naravno, također koristili za svoje ciljeve, ali bili ste svjesni da pobuna nije pripadala djeci [u srijedu] navečer.” (Carter, 2004: 106).

Ljevičari su došli na pobunu jer su uvidjeli da je ova pobuna nešto posebno. Ova pobuna je jedina na kojoj je policija bila „pobijedena“, međutim, svojim dolaskom ne samo da su fragmentirali mišljenje samih LGBTQ+ pobunjenika, jer su neki od prominentnih pobunjenika

¹² Carter ovdje koristi riječ djeca kako bi opisao pripadnike mlađe generacije LGBTQ+ osoba

bili protiv ekonomskog, te rasnog progresivizma, već su i još više razljutili policiju. Gradske vlasti shvatile su da pobuna izmiče kontroli i poslali još više policije na ulice. Policija je počela tući pobunjenike bez obzira je li netko bio agresivan ili ne. Di Brienza, jedan od aktivista koji je tada bio na pobuni, opisao je jedan takav događaj policijske brutalnosti:

„Jedna jako debela svinja tipa Bircher zgrabila je mog prijatelja, kojeg su tri druge svinje odmah pretukle pred dvjestotinjak ljudi, a zatim ga odvezle do patrolnog auta koji je čekao. To je bilo to. Gomila se niotkuda povećala na otprilike tisuću i bitka je trajala. Jedna glava, koja je stajala na uglu Waverlyja, imala je tu nesreću da vikne "svinjo" baš kad je čovjek bio iza njega. Pa, pred 1.000 svjedoka, tukli su ga, vukli, šutirali i odnijeli duž ulice Christopher do policijskog automobila koji je čekao na Sedmoj aveniji... Moj prijatelj je dobio sedam šavova preko lijevog oka zbog sudjelovanja na skupu za slobodu okupljanja.“ (Di Brienza u Carter, 2004: 107).

Ono što je bitno napomenuti je da su drag queens i transrodne osobe opet bile na prvoj crti obrane od policije i najviše su se izložili policijskoj brutalnosti. Di Brienza ponovno opisuje ono što je vidio:

„Nikad nisam vidio ništa gore od bijesne queen s bocom ili dugih noktiju. Vjerujte mi, razbjesnite ih i suočite se s gnjevom svih bogova koji su ikada živjeli... Revolucija se čuje na Christopher Streetu, samo umjesto grlenih glasova MC-5, čujemo je kako dolazi od soprana i alta“ (Di Brienza u Carter, 2004: 107).

Leitsch, vrlo konzervativna figura pokreta koji je bio vrlo progresivan, otišao je korak dalje i tvrdio da su „queens“ i transrodni ljudi napravili više za pokret nego Crne Pantere. Međutim, taj komentar uzeo bih sa zrnom soli s obzirom da je tada „mainstream“ LGBTQ+ pokret i dalje bio većinom bjelački i nije u potpunosti razumio probleme afro-amerikanaca u SAD-u.

Pobune su većinom završile nakon agresivnog sukobljavanja sa policijom te srijede. Petero ljudi je uhićeno, ali nitko nije bio osuđen za teško kazneno djelo.

Sylvia Rivera i Marsha P Johnston

Sylvia Rivera smatra se jednom od začetnica agresivnog otpora policiji što potvrđuju iskazi ljudi koji su prisustvovali pobunama. Susan Stryker spominje taj događaj:

„Sylvia Rivera, transrodna žena koja je igrala važnu ulogu u kasnijoj transrodnoj političkoj povijesti, dugo je tvrdila da je bacila bocu piva koja je preokrenula raspoloženje publike od razigranog rujanja do nasilnog otpora, nakon što ju je ubola policijska palica. U svakom slučaju, ciljanje ljudi različitog spola, druge boje kože i lošijeg ekonomskog statusa tijekom policijskih radnji bi odgovaralo uobičajenim obrascima policijske agresivnosti u takvim situacijama.“ (Stryker, 2008: 84).

U intervjuu 2001., godinu dana prije no što je umrla, Sylvia Rivera je izrazila gađenje prema današnjem pokretu za LGBTQ+ prava, koji je postao taocem kapitalizma i liberalnih aktera koji

podpiru pokret samo kako bi se osjećali bolje. Velike kompanije počele su prodavati različitu „pride merch“ kako bi pokazali svoje suosjećanje sa LGBTQ+ pokretom, ali vrlo je jasno da to rade samo zbog profita. Stonewall je apsolutno bio izrazito važan, ali unutar današnje političke paradigme ostalo je jedno pitanje koje nikada neće biti odgovoreno: jesu li ti hrabri pobunjenici proživjeli toliko jada samo da bi mi mogli prodati svoju dušu kapitalističkom „Bogu“ i liberalnim „saveznicima“, kako bi LGBTQ+ osobe mogli dobiti mali dio prava koji im pripada.

Marsha P. (Pay it no mind) Johnson je isto tako bila figura koja je odigrala važnu ulogu u rasplamsavanju iskre Stonewall pobuna nakon što je bacila ciglu na policijski auto koji je pokušao pobjeći nakon ukrcavanja nevinih pobunjenika u auto.

Nažalost, Sylvia Rivera i Marsha P. Johnson napustile su nas prebrzo u siromaštvu i bile su generalno zaboravljene više godina nakon smrti, do trenutka kada je napokon izašao na vidjelo istinit rasplet događaja Stonewall pobuna. Sylvia Rivera umrla je od raka u prihvatilištu za LGBTQ+ osobe u 50. godini 2002. Marsha P. Johnson nađena je u rijeci za ranom na zatiljku 1992. kada je imala samo 46 godina. Slučaj se dugi niz godina vodio kao samoubojstvo, sve do 2012., kada je aktivistkinja Mariah Lopez uspješno nagovorila NYPD da ga ponovno otvore kao moguće ubojstvo.

„Organizacije kao što su GAA (Gay Activist Alliance) i GLF (Gay Liberation Front) ubrzo nakon Stonewall odbacile su queer-rodne i transrodne osobe jer su smatrale da su oni zapravo straight ljudi sa određenim fetišem ili teškim mentalnim problemima. Stryker spominje da su zbog toga transrodne osobe morale stvoriti svoje organizacije. Transrodne osobe, poslije rada na formiranju GLF-a (i bile izričito isključene iz dnevnog reda GAA-a), ubrzo su shvatile da nemaju dobrodošlo mjesto u pokretu koji su inspirirale. Zbog toga su ubrzo osnovale vlastite organizacije.“ (Stryker, 2008: 84).

Organizacija koju su osnovale Marsha P. Johnson i Sylvia Rivera zvala se STAR (Street Transvestite Action Revolutionaries). To je bila prva grupa koja je pomagala mladim transrodnim ljudima da nađu posao, dom, društvo i dobiju formalnu edukaciju. STAR nije bila velika organizacija, ali je postavila temelje modernih organizacija kao što su „In our own voices“ i „Destination tomorrow“.

Analiza i dugoročni utjecaj cjelokupnih Stonewall pobuna

Stonewall pobune iz 1969. godine predstavljale su prekretnicu u borbi za prava LGBTQ+ zajednice, temeljno mijenjajući smjer pokreta i društveno-politički diskurs unutar Sjedinjenih Država. Prije Stonewalla, borba za LGBTQ+ prava uglavnom je bila obilježena opreznim i asimilacijskim pristupom, koji su vodile udruge poput Mattachine Society i Daughters of Bilitis. Udruge su se usredotočile na postizanje društvenog prihvaćanja kroz politiku respektabilnosti, naglašavajući konformizam i asimilacijsku politiku u nastojanju da postupno steknu prava u neprijateljski nastrojenom društvu (Carter, 2004). Retrospektivno gledajući, smatram da je asimilacijska politika zapravo liberalan argument za ugnjetavanje marginalnih skupina. Niti jedna osoba ne bi smjela biti primorana promijeniti svoje ponašanje ili osobnost u društvenim situacijama kako bi mogla sudjelovati u društvu, osim ako to ponašanje ne ugnjetava ili nanosi

fizičku ili psihičku bol drugoj osobi. Asimilacijska politika je, prema mojem mišljenju, alat društva sa kojim se može ukloniti sve što društvo smatra neprihvatljivim unutar javne sfere i još uvijek se nazivati tolerantnim. Bitno je i napomenuti da su te udruge bile negativno nastrojene prema transrodnim osobama koji će predvoditi Stonewall pobune. Carter (2004) napominje da je udruga Daughters of Bilitis smatrala kako su transrodne žene samo muškarci koji zbog svoje mizoginije i fetišizacije ženskog tijela unutar patrijarhata žele uzurpirati ženske prostore kako bi mogle ugnjetavati cisrodne žene. Međutim, Stonewall pobune označile su značajno agresivno odstupanje od asimilacijske i komformističke politike starijih udruga koje su se borile za LGBTQ+ prava, odražavajući šire nezadovoljstvo sporim tempom policy promjena i sveprisutnom sustavnom diskriminacijom s kojom su se LGBTQ+ osobe i dalje suočavale.

Pobune, koje su izbile kao reakcija na policijsku raciju u Stonewall Innu, poznatom okupljalištu LGBTQ+ osoba u New Yorku, nisu bile samo izolirani incident otpora već kulminacija rastućeg nezadovoljstva. Ovo nezadovoljstvo se dugo gomilalo unutar LGBTQ+ zajednice zbog sustavne represije, koja je uključivala ne samo česta policijska uznemiravanja već i raširenu društvenu stigmatizaciju, diskriminacijske zakone i progone od strane savezne vlade SAD-a tijekom Lavender Scare-a (Johnson, 2009). Lavender Scare je bila taktika kojom je savezna vlada SAD-a riješila dva problema jednom odlukom. Uspješno je rasplamsala strah američkog društva prema komunističkim saboterima unutar državnih institucija u SAD-u, te je poistovjetila pripadnost LGBTQ+ zajednici sa komunističkim razmišljanjem i simpatiziranjem. Time ne samo da su tisuće pripadnika LGBTQ+ zajednice izgubile posao unutar državnih institucija, nego je i netrpeljivost prema njima postajala sve veća s obzirom da su smatrani komunističkim simpatizerima. Sudjelovanje drag queenova, transrodnih osoba i osoba koje su pripadale rasnim manjinama bilo je ključno u pobunama. Njihovo aktivno sudjelovanje istaknulo je intersekcionalnost pokreta, jer su te skupine često bile dvostruko potlačene, od strane društva u cjelini i unutar same LGBTQ+ zajednice, gdje su pitanja rase, rodnog identiteta i klase često bila stavljena na margine pokreta (Bronski, 2011).

Stonewall pobune tako su predstavljale više od samog otpora policijskoj brutalnosti, one su bile izjava o odbijanju LGBTQ+ zajednice da bude potisnuta u pozadinu društva. Pobune su potaknule formiranje radikalnijih organizacija, poput Gay Liberation Front (GLF) i Gay Activists Alliance (GAA), koje su napustile asimilacijske strategije svojih prethodnika u korist direktne akcije, javne vidljivosti i intersekcionalne solidarnosti (Duberman, 1993). Te skupine nisu težile samo integraciji u diskriminirajuće društvo, već su nastojale izazvati i srušiti same strukture koje su održavale opresiju. Bitno je napomenuti da su transrodne osobe bile ubrzo izbačene iz tih novih organizacija, iako su ih one pomogli stvoriti putem svoje žrtve tijekom Stonewall pobuna. Prijelaz s traženja tolerancije na zahtijevanje oslobođenja označio je duboku transformaciju u ciljevima i taktikama pokreta, postavljajući temelje za značajne pravne i društvene promjene u narednim desetljećima.

Osim toga, Stonewall pobune imale su dubok utjecaj na javnu svijest i pomogli su premjestiti diskurs o pravima LGBTQ+ zajednice s marginalnog pitanja na središnji građanski problem (Barry, 1987). Vidljivost pobuna i kasnije godišnje Pride parade, koje su započele na prvu godišnjicu Stonewalla, odigrale su ključnu ulogu u podizanju svijesti i pridobivanju javne potpore za prava LGBTQ+ osoba. Te parade nisu samo obilježavale pobune, već su služile i kao snažan alat korišten protiv ugnjetavanja LGBTQ+ osoba, simbolizirajući zahtjev zajednice za

priznanjem. Stoga su Stonewall pobune bile kritična prekretnica koja je transformirala pokret za prava LGBTQ+ osoba iz marginalizirane i fragmentirane borbe u ujedinjenu i glasnu snagu za društvene promjene, postavljajući temelje za dekriminalizaciju homoseksualnosti, priznavanje prava LGBTQ+ osoba u javnom diskursu, te kontinuiranu borbu za početak diskursa o povjesnoj diskriminaciji rodnih i seksualnih manjina.

Zaključak

Prikazom povijesnog i političkog konteksta koji je prethodio Stonewall pobunama te samih događaja koji su uslijedili, mogu zaključiti da su Stonewall pobune označile ključnu prekretnicu u borbi za LGBTQ+ prava, ne samo u Sjedinjenim Američkim Državama već i globalno. Ove pobune, iako nisu prve u povijesti LGBTQ+ pokreta, svojom su silinom i organiziranošću pokrenule val aktivizma koji je transformirao borbu za građanska prava marginaliziranih skupina. Stonewall pobune, u vrijeme kada su se dogodile, bile su jedan od najvažnijih događaja društvenog nezadovoljstva u SAD-u. Velike novine kao što su New York Times, The Voice itd, kao i veliki broj politički lijevih grupa, od hipija do Crnih Pantera, došle su na pobunu kako bi ju podržale i iskoristile kao platformu za svoje ideje. Pobuna je započela novo proljeće buntovništva mladih ljudi koji nisu spadali u tadašnje kapitalističko, heteronormativno, bjelačko društvo. Retrospektivno gledajući, smatram da je interdisciplinarnost različitih društveno progresivnih ciljeva jedini način da se u potpunosti rastavi kapitalistički heteronormativni sustav u kojemu živimo. Po mom mišljenju, feminizam, antikapitalizam, anti rasizam i borba za LGBTQ+ prava direktno su povezani. Pod kapitalizmom ne postoji mogućnost za pravo oslobođenje bilo koje društveno marginalizirane skupine. S druge strane, kako bih pravilno razumio ove događaje, moram ih razumjeti hermenutički unutar vremena u kojem su se dogodili. Većina društva još uvijek je živjela u strahu od komunističke pretnje, bilo kakav socialistički ili ekonomsko progresivan pokret bio je etiketiran kao špijunski i odbačen od većeg djela društva, čak i progresivnih aktera unutar tog društva.

Nakon završetka pisanja ovog rada pitao sam se jesam li uspio u naumu koji sam imao dok sam ga pisao. Cilj mi je bio prikazati pobune, te analizirati njihovu povijesnu važnost i reći jesu li uspjele ispuniti većinu svojih ciljeva. Smatram da su pobune djelomično uspjele zato što su pokrenule društveni dijalog o pravima LGBTQ+ osoba i time osigurale bolju budućnost za seksualne i rodne manjine.

Bibliografija:

Adam, Barry (1987) *The Rise of a Gay and Lesbian Movement*. New York: Twayne Publishers.

Bronski, Michael (2011) *A Queer History of the United States*. Boston: Beacon Press.

Carter, David (2004) *Stonewall: The Riots That Sparked the Gay Revolution*. New York: St. Martin's Griffin.

Faderman, Lillian; Timmons, Stuart (2006) *Gay L.A.: A History of Sexual Outlaws, Power Politics, and Lipstick Lesbians*. New York: NY: Basic Books.

Johnson, David. K. (2009) *The Lavender Scare: The Cold War Persecution of Gays and Lesbians in the Federal Government*. Chicago: University of Chicago Press.

Katz, Jonathan (1976) *Gay American History*. New York: Crowell Publishers.

Rechy, John (1963) *City of Night*. New York: Grove Press.

Springate, Megan E. (2016) *LGBTQ America: A Theme Study of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Queer History*. National Park Foundation. Preuzeto: 25.05.2024.
(<https://npshistory.com/publications/nhl/theme-studies/lgbtq-america.pdf>)

Stryker, Susan (2008) *Transgender History*. New York: Seal Press.

Stryker, Susan; Silverman, Victor (2005) *Screaming Queens: The Riot at Compton's Cafeteria*. San Francisco: Frameline.